

Porsiku

Eve Laos

„Lõuna Läänlane“, märts 1990

Jõudsin Porsiku talu maile keskpäeval, lootuses peremeest kodust leida. Õuele astudes rõõmustasingi, sest välisuku paistis lahti olema. Aga vara; naaskliga oli seina külge kinnitatud kirjake „Läksin autopoodi“.

Ümber pöördudes märkasid selliseid lehekesi luisu alt terve hulga, ainult tekstid olid teised. Küll juhatasid need külalist tiigi äärde, karjamaale, õunaaeda, heinamaale, Rõõmule ja Lepikule. Nüüd ei imestanud ma üldse, et peremeest eest ei leidnud. Paistis, et ta ei seisagi toa juures, aina tegeleb kuskil millegagi.

Kohtumine August Tampärgiga sai teoks paar päeva hiljem. Uksele tuli ergu silmavaate, kiire keele ja kabeda jalaga peremees. Ainult kõrvakuulmine kippuvat viletsaks jääma, nagu ta ise hiljem kõneles.

Jutuotsale saime kähku, sest leidsime hulga ühiseid tuttavaid ja meid mõlemaid huvitavaid teemasid, aga mind vaevas hoopis, mis on Porsiku ja kes on Porsiku Kustas ise ning nii küsisingi.

Porsiku talu mainitavat Rame küla revisjonikirjades esmakordselt aastal 1858, nime saanud talu porsa (lehtpõõsas ja puu *Myrica*, pannakse humala asemel õlle sisse) järgi, mida seal palju kasvanud.

1911. aasta jüripäeval ostsid selle 40-hektarise koha 2675 rubla eest vennad Jaan ja Ado Tamberg. Kui viimane neli aastat hiljem naabertallu koduväiks läks, jäi peremeheks Jaan üksi. Jaan kosis Varbla kandist Mari ning 1913. aastal sündis poeg August.

Juba isa oli väärt mees, kes ühtki vana tööriista ega tarbeeset minema ei visanud, vaid praavitas seni, kuni sai, kui ei saanud, pani tallele, mõeldes, et ehk läheb kunagi vaja. Sama tegi poeg.

Nüüd aga on Porsiku talu lakapealne täis hindamatut vanavara: kõigil sildidki juures nagu päris muuseumis kohe. Süsteemgi olemas: koolitarbed, puutööriistad, linaharimise tööriistad jne. Suuremad värgid on paigutatud rehalasse ja kõrvalhoonetesse ja ega nad sinna üles enam mahukski.

Terve Porsiku ise on üks suur muuseum: talumaja koos rehealuse sajandivahetuselt, laut 30-ndatest aastatest, ait 1918. a, oma poolsada õunapuud, parkümmend mesipuud. Korralikult riita laotud puud! Ja tiik! Sügavus kaks meetrit; võimalik paadiga sõita ja ujumaski käia. Lastele pidi just paadisõit erilist lõbu pakkuma. Tiigi keskel saarekesel on paat, mille küljelauad 1944. aasta sügisel Rootsist käinud. Tiigi kaldal kiik ka veel!

Talu ümber kividest puhtad põllusiilud, aga pikad-pikad read 30-ndate aastate lõpu kiviaedu nende kohal kohisevate võimsate kuusehiiglastega.

Porsikul on ka külalis raamat, kust leidsin eestikeelsete sissekannete vahelt poola, rootsi, soome ja inglise keelt. Kõik need kiitsid kodust muuseumi ning tema peremeest taevani.

Ühega neist lõpetan: „Olgu vanade eesti talumeeste nupukus ja leidlikkus eeskujuks uuele eesti talunike põlvkonnale. Au ja kiitus Porsiku Kustase vanavara säilitamise ja eksponeerimise eest.“

